

Medzinárodná konferencia pri príležitosti 60. výročia smrti Pierra Teilharda de Chardin: *Evolúcia – veda – náboženstvo a súčasný svet.*

Teologická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave,
Bratislava 5. novembra 2015

5. novembra 2015 sa na Teologickej fakulte TU v Bratislave konala medzinárodná konferencia pri príležitosti 60. výročia smrti Pierra Teilharda de Chardin pod názvom *Evolúcia – veda – náboženstvo a súčasný svet*. Organizátormi konferencie boli okrem Teologickej fakulty TU aj iné vysokoškolské pracoviská: Filozofická fakulta a Fakulta matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave a Papiieski Wydział Teologiczny vo Varšave (sekcia sv. Andrzeja Bobolu). Účastníkov konferencie srdečne privítal jeden z vedeckých garantov a zároveň dekan TF TU doc. ThLic. Miloš Lichner SJ, D.Th., ktorý vo svojom úvodnom slove uviedol, že 60. výročie smrti Pierra Teilharda de Chardin je vhodnou príležitosťou nanovo sa zamyslieť nad aktuálnosťou tohto svetovo uznávaného vedca v oblasti paleontológie, ale i jezuitského kňaza, mysliteľa a duchovného autora, ktorému sa unikátnym spôsobom podarilo spojiť vedecké poznatky s kresťanským vnímaním sveta.

Ďalší z vedeckých garantov konferencie a zároveň dekan Filozofickej fakulty UK prof. PhDr. Jaroslav Šušol, PhD., vo svojom krátkom príhovore pripomenul, aké je dôležité, že na konferencii sa zúčastňujú filozofi, teológovia a vedci nielen z rôznych vedeckých a akademických inštitúcií zo Slovenka, ale aj zo sveta (v tomto prípade odborníci na dielo P. Teilharda de Chardin z Poľska, Talianska, Francúzska a Argentíny), ktorí tvoria platformu pre skutočný interdisciplinárny dialóg v medzinárodnom kontexte.

V poradí s tretím úvodným slovom vystúpil Mons. František Rábek, predseda Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru KBS, ktorý zdôraznil nielen aktuálnu potrebu objasňovať vzťahy medzi vedou a náboženstvom, rozumom a vierou, ale spomenul aj svoju osobnú skúsenosť z obdobia, keď sa zoznámil s niektorými prácami Teilharda de Chardin, ktoré sa mu v danej oblasti stali zdrojom mnohých inšpirácií.

Po úvodných príhovoroch sa ujala slova hlavná organizátorka a vedecká garantka konferencie prof. PhDr. Zlatica Plašienková, PhD., z Filozofickej fakulty UK, ktorá ešte raz privítala prítomných a ospravedlnila niektorých zahraničných účastníkov (z Francúzska a Talianska), ktorí poslali svoje príspevky, ale nepredvídané okolnosti im neumožnili osobne sa na konferencii zúčastniť. Zároveň otvorila prvý tematický blok pracovnej časti konferencie prednesením svojich dvoch príspevkov. Najskôr priblížila účastníkom niektoré základné údaje zo života a diela Teilharda de Chardin a druhý príspevok pod názvom *Vedecké a filozoficko-teologické aspekty evolúcie: Darwin a Teilhard*

de Chardin bol venovaný ústrednej problematike v diele Teilharda de Chardin: chápaniu evolúcie z vedeckého, filozofického a teologického hľadiska. Autorka kládla dôraz na vymedzenie spoločných a odlišných aspektov v interpretácii faktu evolúcie u Darwina a Teilharda, čím poukázala nielen na biologické, ale aj spirituálne dimenzie v evolúcii vesmíru, života a človeka. Súčasne poukázala na teilhardovsky chápaný zmysel a cieľ evolúcie v kontexte procesu jednotiacieho stvoriteľského pôsobenia, ktorého základnou evolučnou silou je láska a určujúcou tendenciou personalizácia.

Druhým prednášajúcim v tomto bloku príspevkov bol prof. Dr. hab. Józef Kulisz SJ z Pápežskej teologickej fakulty vo Varšave, ktorý pôsobí aj na TF TU. Jeho príspevok na tému *Teilhardowskie kryterium wyboru religii* (Teilhardovské kritérium voľby náboženstva) poukázal na podstatné momenty, ktoré odlišujú kresťanstvo od iných náboženstiev, čím zdôraznil silu viery, nádeje a lásky ako najvyššej duchovnej energie, ktorá umožňuje víťazstvo nad „škandalom smrti“ a transformáciu sveta realizovanú v jednote umožnenej syntézou Krista a vesmíru.

Tento blok príspevkov zavŕšil svojim vystúpením prof. dr. Lucio Florio (Pontificia Universidad Católica Argentina, Buenos Aires) na tému *The Omega Point Revisited from New Tree of Life and the Ecological Crisis*. Uviedol, že aj keď vízia Teilharda de Chardin má výrazne optimistický charakter z hľadiska vyústenia a završenia evolučného procesu v bode Omega, musíme dnes brať do úvahy aj najnovšie poznatky o fylogenéze a o súčasnej ekologickej kríze, ktoré nás nútia prehodnocovať naše úvahy o vzťahu biogenézy a noogenézy a zamýšľať sa nad bodom Omega z týchto nových perspektív, čo znamená prehodnocovať vzťah medzi evolúciou a eschatológiou biblického pôvodu.

Druhý blok príspevkov otvoril prof. RNDr. Július Krempaský, DrSc., z Fakulty elektrotechniky a informatiky STU v Bratislave prednáškou *Pierre Teilhard de Chardin a fyzika*, v ktorej poukázal na dve Teilhardove tézy, ktoré majú úzky vzťah k fyzike. Konkrétne sú spojené s úvahami o veľkom tresku (big bangu) a deterministických systémoch (s fenoménom chaotickej dynamiky), v ktorých môže človek objaviť javy kvalifikované buď ako „dobro“, alebo ako „zlo“.

Nasledujúci príspevok doc. PhDr. Miroslava Karabu, PhD., z Teologickej fakulty TU niesol názov *Evolúcia a „creatio continua“ – od konfliktu k integrácii*. Autor predstavil zaujímavú typológiu vzájomných vzťahov medzi vedou a náboženstvom v kontexte pohľadov na evolučnú teóriu (konflikt, nezávislosť, dialóg, integrácia) a ilustroval ich na príklade konkrétnych zástancov. Otvoril tým priestor aj pre možné úvahy o tom, aké miesto v danej typológii by sme mohli prisúdiť Teilhardovmu uvažovaniu. Do rámca týchto úvah by sme mohli priradiť aj príspevok prof. RNDr. Jozefa Masarika, DrSc., dekana Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK, na tému *Veda a viera: súlad alebo protiklady?*

Diskusia k uvedeným dvom blokom prednášok ukončila dopoludňajšiu časť konferencie, ktorá pokračovala ďalšími dvoma blokmi popoludní. Prvý z nich otvorila prof. Teresa Driollet de Vedoya (Pontificia Universidad Católica Argentina, Buenos Aires) prednáškou pod názvom *The Transhumanism of Nick Bostrom and the Ultra-Humanism of P. Teilhard de Chardin*. Svoju

pozornosť koncentrovala na základný rozdiel medzi významovým chápaním pojmov ultra-humanizmus a transhumanizmus, ktoré na prvý pohľad evokujú určitú príbuznosť. Prvý z nich používa vo svojej koncepcii Teilhard de Chardin, autorom druhého je súčasný švédsky filozof Nick Bostrom. Obidvaja myslitelia majú však podľa autorky na mysli rozdielny význam týchto pojmov a odhalujú iné ciele týkajúce sa ľudského zdokonaľovania v budúcnosti.

Nasledujúci príspevok prof. Dr. hab. Zbigniewa Kubackého SJ z Pápežskej teologickej fakulty vo Varšave mal názov *Church, the Central Axis of the Universal Convergence. A Reflection on Teilhard's Approach to the Mystery of the Church*. Podobne ako predchádzajúci príspevok, aj tento viedol účastníkov konferencie k zamysleniu nad ďalším novým pojmom Teilhardovej koncepcie, ktorým je pojem os (*l'axe*) univerzálnej konvergencie evolučného procesu označujúci centrálny prúd, okolo ktorého sa všetko navíja a spája a ktorý z náboženského hľadiska reprezentuje kresťanská Cirkev.

Vyústením úvah o chápaní evolúcie z pohľadu kresťanskej viery bol posledný príspevok tohto bloku prednášok – *Evolúcia a kresťanská viera*. Predniesol ho prof. RNDr. Peter Holec, CSc., ktorý zastupoval Pedagogickú fakulta KU v Ružomberku.

V poslednom bloku konferenčných prednášok odzneli najskôr dve skrátenejšie verzie prednášok neprítomných zahraničných autorov: talianskeho prof. Ludovica Gallenihho (Istituto Superiore di Scienze Religiose N. Stenone, Pisa) na špeciálnu biologickú tému *Teilhard de Chardin's Contributions to Mammal Phylogenesis* a francúzskeho teológa, jezuitu, šéfredaktora *Études* v Paríži prof. François Euvé SJ na tému *Teilhard de Chardin: Research as Mystical Quest*.

Záverečným príspevkom konferencie s príslovečným názvom *Veda a viera sa môžu vzájomne obohacovať* bola prednáška prof. RNDr. Ladislava Csontosova SJ, PhD., z Teologickej fakulty TU. Autor v nej koncentrovaným spôsobom zhrnul významné historické obdobia európskej kultúry, v rámci ktorej sa manifestovala vzájomná komunikácia medzi vierou a vedou, ako i medzi vedou a vierou, a poukázal na súčasnú potrebu v tomto vzájomnom obohacovaní pokračovať. Mysliteľ, ktorý tento proces v 20. storočí významne ovplyvnil, bol aj Teilhard de Chardin, ktorému bola táto konferencia venovaná.

Diskusia, ktorá na záver ešte pokračovala, sa niesla v znamení nových otázok, nových výziev a nových perspektív, ktoré vo svetle kresťanskej viery a modernej vedy môžu výrazným spôsobom vplývať na život súčasného človeka. Tým aj odkaz Teilharda de Chardin, vyplývajúci z jeho neochvejného presvedčenia o potrebe jednoty viery v človeka, vo svet a v Boha nachádza svoju živnú pôdu.

prof. PhDr. Zlatica Plašienková, PhD.
Katedra filozofie a dejín filozofie
Filozofická fakulta Univerzity Komenského
Gondova 2, 814 99 Bratislava 1
e-mail: zlatica.plasienkova@uniba.sk